

УДК 339.97

JEL Classification F20

DOI 10.33111/EE.2021.46.Mel'nykO_KulbachnyS

O. Mel'nyk

*Doctor of Economics,
Professor, Department
of Economic Theory
SHEE «Kyiv National
Economic University
named after Vadym Hetman»*

ORCID <http://orcid.org/0000-0002-7162-3462>

O. М. Мельник

*д.е.н., професор кафедри
економічної теорії,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

S. Kulbachny

*Ph.D., Associate Professor,
Department of Economic Theory
SHEE «Kyiv National Economic
University named after
Vadym Hetman»*

ORCID <http://orcid.org/0000-0001-6556-2379>

С. В. Кульбачний

*к.е.н., доцент кафедри
економічної теорії,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

АНОТАЦІЯ. Проаналізовано умови виникнення коронавірусної інфекції та наведено макроекономічні показники до періоду пандемії. Графічно представлено динаміку рецесії світових економік і перелічено найпостраждаліші галузі. Зроблено висновок про, що вплив COVID-19 на економіку може зберігатися протягом тривалого періоду. Поглиблення економічного спаду може зменшити попит на промислові товари. З метою протистояння кризі поточна політика в Україні повинна бути орієнтована на запобігання поширенню коронавірусу, покращення медичного обслуговування та поступове зменшення обмежень для бізнесу та людей.

Перелічено позитивні наслідки COVID-19 для світової економіки та зроблено рекомендації для відновлення економічної ситуації в Україні та світі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Коронавірусна інфекція, COVID-19, світова економіка, рецесія, ВВП, пандемія, безробіття.

ANALYSIS OF MACROECONOMIC INDICATORS OF THE WORLD ECONOMY DURING THE PANDEMIA

ANNOTATION. The conditions of coronavirus infection are analyzed, macroeconomic indicators for the pandemic period and forecast values for the near future are given. Graphically presented the dynamics of the recession of world economies and listed the most affected industries. The

economies of the world have suffered the following consequences: reduction of exports, imports, decrease in GDP growth and investment, significant deterioration of the production sector, deterioration of the tourism industry and decrease in incomes of the population.

Many countries are in a debt crisis. The slowdown in economic activity due to COVID-19 deprives the country of the resources it needs to overcome the socio-economic consequences of the pandemic. This carries the risks of social unrest. At the same time, medicine and science, the field of Internet trade and logistics of deliveries, impotent substitution receive a powerful development.

Deepening recession can reduce demand for industrial goods. The forecast for GDP growth in 2021 reflects the effect of a "low base" fall in 2020. The world faces the prospect of a return to the politics of economic nationalism. A prolonged pandemic will lead to more than 34 million people being below the poverty line by the end of 2021. The income gap for the poor and rich will increase.

Anti-crisis measures should include the following key priorities of economic recovery: support for business and jobs, tax incentives, restoration of international transport and tourist networks, reduction of imbalances in the field of employment and social support for the working and unemployed.

In order to confront the crisis, the current policy in Ukraine should be focused on preventing the spread of coronavirus, improving health care and gradually reducing restrictions for businesses and people.

KEY WORDS: Coronavirus infection, COVID-19, global economy, recession, GDP, pandemic, unemployment.

Вступ. Уся світова спільнота, починаючи з середини грудня 2019 року, потрапила під вплив Всесвітньої епідемії коронавірусної хвороби, яку було вперше зареєстровано 31 грудня 2019 р. у м. Ухань, Китай, і яка охопила наприкінці березня 2020 р. усі країни світу, отримавши назву COVID-19 [1].

Збудником захворювання став новий тип коронавірусу, який з'явився у кажанів і передався людям через проміжного господаря. Спочатку ніхто не міг спрогнозувати його вплив не тільки на людину, але й на світову економіку. Для збереження здоров'я та життя людей влади різних країн запровадили екстрені заходи у сфері охорони здоров'я, жорсткі обмеження соціального спілкування, економічної діяльності з повною ізоляцією населення для протидії поширенню коронавірусу. Такі заходи кардинально вплинули на діяльність підприємств і домогосподарств, економіку, зайнятість. При цьому мільйони жителів Землі змушені залишатися вдома, відбулося стрімке скорочення виробництва і, як наслідок, тисячі людей залишилися без роботи. Повне або часткове звільнення зачепило значну кількість світової робочої сили на початок 2020 року. 1,25 млрд робітників, або 38 % світової робочої сили, знаходяться в секторах серйозного зниження виробництва і тому піддаються ризику.

Постановка завдання. Дослідженню впливу коронавірусної інфекції на розвиток міжнародної економіки присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як І. Тимошенкова, Л. Соок [2], О. Нашекиної, А. Веселовського, К. Ellena [3], О. Александрова, Т. Богдана, І. Бураковського, В. Косюка, І. Міклоща, О. Шепетило.

Результати. Найпостраждалишими галузями більшості країн виявилися туризм, транспортне сполучення, роздрібна торгівля, сфера послуг і розваг. Зменшене споживання нафти через скорочення виробництва та мобільності населення спричинило зменшення її ціни більш ніж на 40 %. Обсяг міжнародних повітряних перевезень впав на 82 % у другому кварталі 2020 року, а втрати надходжень авіакомпаній становили 314 мільярдів доларів США. Одночасно проявився соціально-психологічний шок у населення від поширення страху та невпевненості перед смертельно небезпечним коронавірусом і, як наслідок, значно зросла кількість неадекватних емоційних реакцій населенням, таких як: невпевненість, острах, публічні спекуляції, зневіреність у завтрашньому дні.

Економічні шоки виникли в результаті одночасної дії природного фактору — коронавірусу — та зумовлених ним реакцій урядів, міжнародного поширення. Певною мірою економічні шоки є результатом реакції населення, економік та урядових політик на невивчену загрозу COVID-19. Під час зборів групи двадцяти (G-20) у лютому 2020 р. директор-розпорядник МВФ К. Георгієва сказала, що зростання китайської економіки буде нижчим на 0,4 % за прогнозований показник, а світової економіки — на 0.1 %.

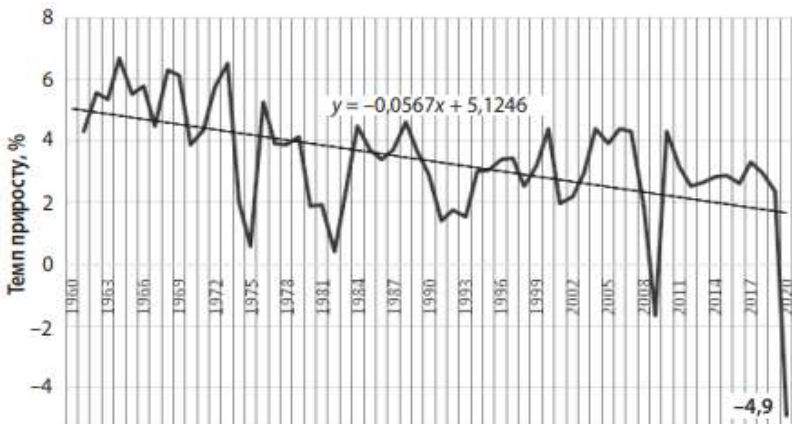

Рис. 1. Темпи щорічного приросту світового ВВП в 1960–2020 рр.

Джерело: За даними [4]

За висловом професора Н. Рубіні, шок для світової економіки від COVID-19 розвинувся протягом трьох тижнів, тоді як глобальна фінансова криза 2008 року і Велика депресія, що привели до обвалу на 50 % фондового ринку, тривали три роки. У лютому 2020 р. європейські індекси впали на 3–5 %, американський Dow Jones втратив більше 3 % за один день, а S & P 500 опустився на 3,03 %, Nasdaq Composite — на 2,77 %. Останнього разу таке відбувалося під час кризи 2008 року. Постраждалими виявилися такі світові банківські установи та акції, як Facebook, Amazon, Apple, Netflix і Google-parent Alphabet, що впали на 1,8 %. Додатково зауважимо, що достатньо оптимістичні прогнози відновлення економіки (як у світовому вимірі, так і на національному рівні) можуть не справдитися з огляду на високу ймовірність введення повторних карантинних обмежень [5].

Для прикладу, 24 лютого 2020 р. внаслідок падіння індексів на фондових біржах у зв'язку з поширенням коронавірусу фінансовий стан 500 найбагатших людей світу скоротився на 139 млрд дол. США, а за тиждень вони сумарно втратили 444 млрд дол. США. Експерти сходяться у думці, що у 2021 році на загальносвітовому рівні економічна ситуація буде близькою до рецесії: багато економік зіткнуться зі скороченням експорту, імпорту, ВВП, залученням інвестицій, у т.ч. на ринку нерухомості, значно погіршиться виробнича сфера. Поточна глобальна рецесія є надзвичайно важкою, відбуватися вона буде на основі збереження напруги в торгових відносинах між Сполученими Штатами Америки та Китаєм (рис. 2).

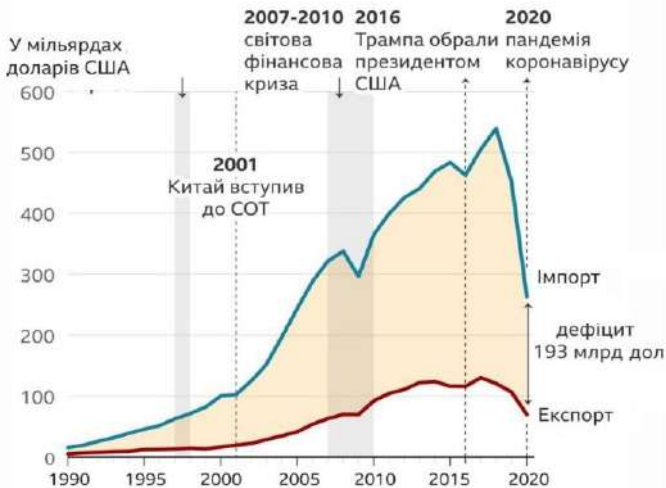

Рис. 2. Аналіз змін в торгівлі США з Китаєм за 1990–2020 рр.
Джерело: <https://www.bbc.com/ukrainian/features—54723073>

Прямим свідченням негативних зрушень у структурі та динаміці зовнішньоторговельного обігу двох країн є значення у 2020 р. барометра світової торгівлі товарами СOT. Даний індикатор призначений для вимірювання динаміки та виявлення поворотних моментів у зростанні міжнародної торгівлі товарами в режимі реального часу [6]. Показник у 100 пунктів свідчить про збереження середньострокової тенденції, перевищення понад цю величину — про наявність позитивної тенденції, тоді як показники нижче 100 пунктів — про негативну тенденцію. Станом на листопад 2020 р. барометр міжнародної торгівлі товарами СOT дорівнював 100,7 пунктам, що є достатньо позитивним порівняно з рекордним мінімумом, зафіксованим у серпні поточного року, який склав 84,5 пункти, що свідчить про значне скорочення міжнародної торгівлі та обсягів виробництва продукції.

Тільки в I кварталі 2019 р. обсяг торгівлі між США та КНР скоротився більше ніж на 15 % порівняно з тим самим періодом попереднього року. І очікується його подальше скорочення. Такі глибокі спади, посилені пандемією, залишають після себе величезний збиток. Цей збиток є наслідком порушення глобальних зв'язків у сфері торгівлі і постачань, скорочення інвестицій, вимивання людського капіталу в результаті втрати роботи або можливостей навчання. Окрім притаманної будь-якій рецесії втрати темпів зростання світового виробництва поточна економічна криза супроводжується падінням до критичних позначок низки індикаторів інтенсивності глобального розвитку, що підтверджує її безпрецедентність за масштабом поширення та впливом на світову економіку [7].

Ще до пандемії в Китаї сповільнилося зростання економіки та значно скоротився експорт. До того ж в умовах пандемії COVID-19 Китай спрямував значні інвестиції в систему охорони здоров'я, яка все одно не впоралася з такою кризою. Крім переваг за економічними показниками США мають ще й геополітичні цілі, які збережуться і за пандемії. Китай — учасник низки гострих територіальних конфліктів із сусідніми країнами, тоді як США з усіх сторін має своїх союзників. До того ж у США потужні дослідницькі інститути й висока якість вищої освіти, чим китайці поки не можуть похизуватися. Усе це наводить на думку, що пандемія COVID-19 навряд чи виявиться геополітичним поворотним пунктом.

Заслуговують на увагу також і результати аналізу Розамунд Хатта для WEF, відповідно до яких були зроблені такі висновки негативних наслідків пандемії:

1) падіння темпів економічного зростання провідних країн світу, у першому кварталі 2020 р. економічне зростання Китаю

скоротилося до 4,5 % порівняно з 6 % у четвертому кварталі 2019 р.;

2) уповільнення розвитку ринку металів: у середині січня 2020 р. він «просів» на 7,1 %. Індекс міді впав на 10,4 %, нікелю — на 8,7 %, олова — на 8,2 %, цинку — на 7,3 %, свинцю — на 4,6 %, алюмінію — на 3,5 %;

3) нетача напівфабрикатів і комплектуючих з Китаю для виробництва цілісних об'єктів таких світових компаній, як Apple, Jaguar, Toyota, Volkswagen, General Motors, Hyundai, Nissan [8];

4) морський транспорт втратив майже \$ 4 млрд доходів за перший квартал 2020 р. і зіткнувся з необхідністю збільшення ставок фрахту;

5) значне погіршення стану туристичної індустрії та зменшення доходів населення.

Поряд з негативними наслідками пандемії можна виділити й позитивні:

1) суттєве зниження цін на нафту, яке зумовлене скороченням попиту на нафту, у т.ч. зі боку Китаю, який є одним з її основних імпортером, на 435 тисяч барелів в першому кварталі 2020 року, що еквівалентно понад \$ 2 млрд;

2) зростання об'ємів випуску та реалізації продукції фармацевтичної промисловості;

3) збільшення прибутків індустрії ігрових, освітніх та інших онлайн-додатків на понад \$ 150 млрд;

4) зростання попиту інвесторів на менш ризикові активи — урядові цінні папери та золото;

5) зменшення викидів діоксиду азоту на понад 36 % порівняно з аналогічним періодом 2019 р.;

б) розвиток інтернет-торгівлі та логістики доставок. Через запровадження карантинних заходів легше і безпечніше купувати за допомогою інтернет-магазинів, тому їхня частка значно збільшилася і буде збільшуватися надалі. Разом з інтернет-торгівлею виникає питання швидкої та дешевої доставки товарів до споживача. Це той напрям діяльності, який буде розвиватися та буде актуальним у майбутньому;

7) зменшення урбанізації або уповільнення її розвитку. Через можливість віддаленої роботи продовжиться, але дещо скоротиться зростання великих міст;

8) зростання заміщення серед товарів. Якщо вартість імпортованих товарів збільшиться через транспортні витрати, це може сприяти використанню внутрішніх можливостей країни для виробництва товарів-замінників;

9) хімічна та нафтохімічна промисловість на тлі падіння цін на основну сировину — нафту та газ, навпаки, наростили обсяги споживання електроенергії протягом квітня та травня 2020 р. [9].

Ще одним фактором економічної нестійкості стало стрімке зростання сфери послуг. При всій зростаючій важливості для суспільства та забезпечення зайнятості людей сфера послуг виявилася найсхильнішою до ризику через вплив пандемії. Доходи цієї сфери безпосередньо залежать від свободи пересування, що визначає її хиткість і вразливість до таких методів боротьби з пандемією, як блокування. Пандемія COVID-19 значно розширила список країн з ринком, що формується, і країн, що розвиваються, які мають високий рівень заборгованості та зазнають боргової кризи. Можливостям протистояння цих країн фінансовій напруженості також перешкоджають додаткові проблеми, включаючи зростаючі дефіцити державного бюджету та платіжного балансу, а також зміщення в бік більш ризикованих боргових зобов'язань.

Частково завдяки сприятливим глобальним умовам нарощування ліквідності, створюваним масивною підтримкою центральних банків у країнах з розвинутою економікою, відтік приватного капіталу сповільнився, і багато країн із середнім рівнем доходу змогли продовжити запозичення на світових ринках капіталу. За даними МВФ, уряди країн з ринком, що формується, випустили боргових зобов'язань у твердій валюті на суму 124 млрд доларів протягом перших шести місяців 2020 р., при цьому дві третини запозичень припадають на другий квартал. Промислово розвинені країни ЄС, які значною мірою постраждали від пандемії COVID-19 (Італія, Іспанія, Франція, Швеція), мають більш високе скорочення ВВП порівняно із середнім рівнем ЄС [10].

Таблиця 1

ДАНИ ПО ВВП У 2019–2020 РОАХ ТА ПРОГНОЗ НА 2021 РІК, % РІК ДО РОКУ

	2019	2020	2021
Світ	2,6	-3,6	5,9
Розвинуті економіки	1,9	-6,7	4,3
США	2,4	-6,3	4,4
Єврозона	1,4	-7,2	4,9
Економіки, що розвиваються, та зростаючі економіки	3,9	-1,4	6,3
Зростаючі економіки Європи	2,6	-5,7	4,6
Україна	3,7	-7,4	3,8

Джерело: складено автором за даними [10]

Країни Центральної і Східної Європи (Угорщина, Польща, Латвія, Литва) мають нижчий рівень падіння та порівняно кращі самі показники ВВП. Різні темпи скорочення ВВП під час пандемії впливатимуть на можливості відновлення. Промислово розвинені країни і Китай зараз рухаються до поступового відновлення економічного розвитку. Щодо країн, що розвиваються, то їх перспективи будуть диференційовано залежати від внутрішніх і зовнішніх факторів, ефективності інституцій та політик [11]. Базуючись на статистичних даних і прогнозах МВФ, можемо стверджувати, що у другому кварталі 2020 р. економіка США мала негативний приріст ВВП у розмірі 6,3 %, Велика Британія — негативний показник у 10,2 %, більшість економік країн Європи також скорочуються: Італія, Іспанія — негативний показник у 12,8 %, Німеччина — 7,8 %. Графічне зменшення рівня ВВП для країн, що є економічними партнерами України представлено на рис. 3.

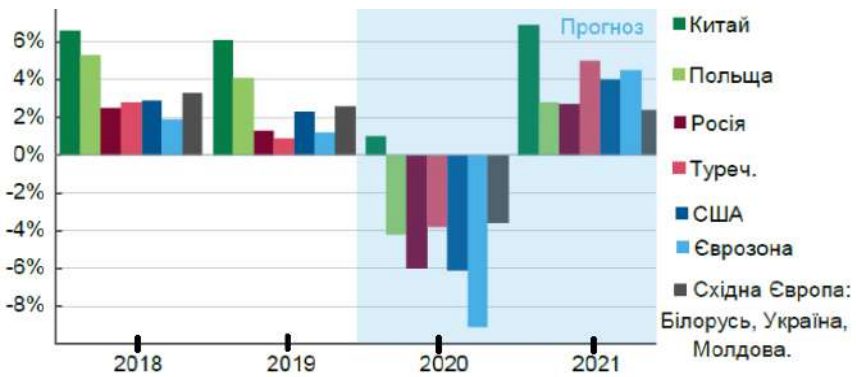

Рис. 3. Зміна рівня ВВП країн, що є основними торговельними партнерами України у 2018–2021 рр.

Джерело: [12]

Україна як мала відкрита економіка переживає пандемічні шоки подібно до інших європейських країн і застосовує аналогічні політики, такі як: обмеження соціальних контактів, замороження ділової діяльності, дистанційна зайнятість, онлайн торгівля. За прогнозом Національного банку України (НБУ) падіння ВВП у 2021 році може скласти мінімум 6 %. У той же час за оцінкою МВФ українська економіка зменшиться за підсумками 2021 року на 8,2 %. Макроекономічна ситуація виглядає стабільною,

коли інфляція становить нижче від запланованого рівня у 5 %. Також погіршено прогноз середньорічного курсу гривні — із 27 грн/дол. до 29,5 грн./дол. у кінці 2021 р.

На 2021 рік прогнозовані показники падіння (рік до року) становлять: промисловість — 12,2 %, сільське господарство — 4,0 %, транспорт — 26 %, електроенергетика — 8,2 %. Падіння обсягів перевезення вантажів АТ «Укрзалізниця» в першому півріччі 2021 року склало майже 9 % (рис. 4).

Рис. 4. Графічне представлення зменшення обсягів перевезень Укрзалізницею за 2021 р.

Джерело: [12]

Масштаби впливу економічних шоків будуть зрозумілі в період переходу до стійкого відновлення національної економіки наступного року. Нова світова криза, спровокована пандемією коронавірусної хвороби, демонструє надлишок споживання та новітню кризу перевиробництва, змушує мільйони людей змінити свої життєві пріоритети.

Прогноз підвищення темпів ВВП у 2021 році відображає ефект «низької бази» падіння у 2020 році. Фактичне ж досягнення допандемічних показників очікується за 2–4 роки. Прогнози для України повинні враховувати нестабільність експорту та вплив витрат на обслуговування зовнішнього боргу. Залежно від тривалості перебігу коронавірусної інфекції світові експерти та політики розглядають такі кілька сценаріїв розвитку світової кризи:

1) за умови ліквідації спалахів коронавірусу до II кварталу 2021 року: зростання глобального ВВП відбудеться на рівні 2 % (замість 2,5 %);

2) якщо пандемію коронавірусу не вдасться подолати протягом першого півріччя 2021 року: зростання світової економіки не перевищить 1,5 %;

3) у випадку довготривалої пандемії COVID-19 і розростання хвороби протягом II-III кварталів 2021 року: падіння глобального ВВП на 1,5 %.

Логіку найпесимістичнішого сценарію щодо світового економічного розвитку (станом на 27.09.2020 року) пояснив Ph.D і MBA Колумбійського університету Іцхак Адізес, один із провідних світових експертів у сфері підвищення ефективності ведення бізнесу і урядової діяльності. Автор наголошує на таких економічних наслідках. Очевидно, що у зв'язку із необхідністю ізоляції населення та неможливістю організації роботи певних сфер дисципліно відбулося масове закриття закладів як сфери обслуговування, так і виробничих підприємств. За кілька місяців карантину через відсутність доходів (і неможливість спрогнозувати їх на майбутнє) почнуть відбуватися масові звільнення працівників. Криза здоров'я перетвориться на соціально-економічну кризу та світову депресію.

Для того, щоб реанімувати світову економіку та підвищити купівельну спроможність населення, уряди будуть намагатися забезпечити фінансовими ресурсами фінансово-кредитні установи (банки) та населення. В умовах соціально-економічної невизначеності та загрози життю населення буде витрачати кошти лише на товари першої необхідності, а залишки заощаджувати; компанії навряд чи будуть спрямовувати кошти на розширення бізнесу. Вони будуть зберігати їх у банках. Це не дасть очікуваного урядами ефекту.

Також згідно з прогнозами Euler Hermes очікується, що в усіх регіонах і країнах буде спостерігатися зростання неплатоспроможності у двозначних величинах. При цьому найбільші сплески будуть відмічатися у Північній Америці (+56 % до кінця 2021 р.), у Центральній і Східній Європі (+35 %) і Латинській Америці (+33 %). В Азії до кінця 2021 р. очікується збільшення неплатоспроможності на 31 %, а в Західній Європі — на 32 %. Очевидно, що в таких несприятливих умовах буде складно обслуговувати борги. Своєю чергою підвищення ризику може очікувано призвести до зростання витрат за позиками, а банкрутства і дефолти призведуть до жорстких фінансових криз у багатьох країнах, що розвиваються, де допомога держави бізнесу та заходи стимулювання носять недостатній характер у силу обмежених можливостей бюджету національних економік. Швидкість, з якою розвивається

нинішня економічна криза від коронавірусної інфекції, свідчить про її значну глибину та тривалість рецесії. Базовий прогноз передбачає скорочення світового ВВП на 5,2 % у 2021 р. з використанням ваг ринкового обмінного курсу.

Також криза в нинішніх глобальних умовах виявила уразливість в економічній безпеці, поставивши під сумнів ринкове обґрунтування і саму природу глобальної економіки. У той час як глобалізація тягне за собою поділ праці між різнорідними економіками, повернення до моделі самодостатньої економіки передбачає рух до самозабезпечення, а значить, підвищення суверенітету та безпеки держав. Це означатиме, що залишаючись формально вірним парадигмі глобалізації, світ стикається з перспективою настання етапу повернення до політики економічного націоналізму, з відповідною зміною конфігурації економічного ландшафту.

Тривала пандемія призведе до того, що за межею бідності до кінця 2021 р. опиняться понад 34 млн людей, причому більше половини приросту цього показника припаде на африканські країни. А довгостроковий прогноз показує, що до 2030 р. кількість тих, що живуть в умовах крайньої бідності, виросте ще на 130 млн осіб.

Триваюча пандемія особливо сильно вдарила по людях, зайнятих на низькооплачуваній роботі, що не вимагає особливих навичок, тоді як кваліфікованіші працівники постраждали менше. Як результат, вважають в ООН, у світі збільшиться розрив у доходах бідних і багатих — як людей, так і країн. Зіткнувшись з викликаною коронавірусом кризою, уряди усіх країн світу привели в дію механізми фінансового стимулювання. Бюджетні асигнування, обсяг яких доходить до 10 % ВВП, спрямовані на підтримку систем охорони здоров'я та боротьбу з пандемією, а також на збереження коштів для існування громадян. Проте глибина та серйозність кризи не обіцяють швидкого та безболісного відновлення. Потенційні негативні соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 і світової економічної кризи багато в чому збігаються, і їх неможливо розділити. Люди помирають не лише від пандемії COVID-19, але і від голоду, і від розвалу системи охорони здоров'я в багатьох країнах.

Аналіз і дослідження означеної проблеми дозволяє виділити такі ключові напрямки пріоритетів економічного відновлення:

- відновлення міжнародних транспортних і туристичних мереж;
- диверсифікація найважливіших ланцюжків поставок;
- підтримка бізнесу та робочих місць;

- тимчасове та цільове дискреційне податкове стимулювання;
- просування експорту та розгортання всіх відповідних фінансових інструментів для відновлення економіки. Надання підтримки ліквідності секторам і компаніям, які стикаються з перебоями у постачанні ресурсів;
- сприяння торгівлі та безпеці.

Однак необхідно враховувати, що саме сповільнення економічної активності через COVID-19 позбавляє країни ресурсів, які їм необхідні для подолання соціально-економічних наслідків пандемії, і несе в собі ризики виникнення соціальних заворушень. Особливо великої шкоди спад може завдати державам, в яких існує найбільший потенціал для заворушень і конфліктів.

Для України набуває особливого значення використання досвіду ЄС щодо розвитку сфери праці та підвищення сегменту гідної праці. При цьому актуальним є досвід, що накопичений як у докоронавірусний період, так і той, що реалізується з початку березня 2020 року. Маємо акцентувати увагу на тому, що проблематика забезпечення продуктивної зайнятості постійно перебуває і продовжує перебувати у фокусі першочергової уваги з боку національних урядів країн ЄС та Європейської комісії. Слід зазначити, що на виконання низки політичних директив Єврокомісія у січні 2020 р. прийняла загальну програму дій «Сильна соціальна Європа для справедливих перетворень», у якій п'ять розділів стосуються регулювання сфери праці та розвитку соціально-трудових відносин. Зазначена програма розрахована на період до 2024 року, а дії за розділами «Зміцнення соціальної Європи», «Рівні можливості та зайнятість для всіх», «Справедливі умови праці», «Соціальний захист та інклюзія», «Просування європейських цінностей у світі» спрямовані на скорочення дисбалансів у сфері зайнятості та соціальної підтримки працюючих і безробітних.

Таким чином, пандемія стає загрозою нового типу для світової економічної безпеки, що веде до зростання ризиків виникнення інших взаємопов'язаних і взаємозалежних загроз. У даний час національні уряди переймаються вирішенням першочергових завдань з порятунку економіки, але в подальшій перспективі доведеться зосередити зусилля у сфері національної політики на тому, щоб виробити нову економічну та політичну стратегію, нові методи та інструменти реагування, які здатні протистояти сучасним викликам і загрозам. Беручи до уваги зміщення фокусу в бік нетрадиційних загроз, уряди змушені змінювати структуру націо-

нальних витрат, вибираючи між терміновими витратами на охорону здоров'я та іншими пріоритетами, такими як оборона, культура, наука та фінансування реформ.

Висновки. Вплив COVID-19 на світову економіку може зберігатися протягом тривалого періоду. Поглиблення економічного спаду може зменшити попит на промислові товари. Щоб успішно протистояти глобальним пандемічним шокам, поточна політика більшості країн повинна бути орієнтована на запобігання поширенню коронавірусу, покращення медичного обслуговування та поступове зменшення обмежень для бізнесу та людей.

Позитивними наслідками COVID-19 може стати те, що медицина і наука отримають потужний досвід у реагуванні на подібні виклики, задля вирішення проблеми будуть об'єднані сили та знання. Остаточно будуть «узаконені» нові трудові відносини, постануть нові норми спілкування між людьми. Коли відсиджувати свої 8 годин в офісі стане не обов'язковим, а подеколи — небажаним, а концертні зали та стадіони почнуть поступатися віртуальним формам сприйняття мистецтва та спортивного вболівання. Утім, на жаль, не всі нинішні тенденції отримають розвиток. Так, екологія після певного тимчасового покращення, ймовірно, повернеться до попереднього стану, якщо не гіршого, у випадку, якщо людство не зробить відповідних висновків. Разом з тим найімовірніше, що буде продовжувати розвиватись, так це інформаційні технології, які не завжди мають позитивний вплив на розвиток людства.

Література

1. Грицюк, Н. О., Сак, Т. В. Вплив пандемії Covid-19 на світову економіку // *Економічний простір*. 2021. № (165). С. 33–38.

2. Cook L., Pringles S., Bailey D., Cammiss S., Wilkinson C., Atkinson P. Economic shocks research. University of Coventry. London. 2019. 217 p.

3. Ellena, K. & E. Shein, Emergency Powers and the COVID-19 Pandemic: Protecting Democratic Guardrails, IFES (2020, March 30). Retrieved June 21, 2020, from <https://www.ifes.org/news/emergency-powers-and-covid-19-pandemicprotecting-democratic-guardrails>. (дата звернення: 02.05.2021).

4. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України. Липень 2020 р. 56 с.

5. Калюжна Н. Г., Ковтун Т. К. Критичні чинники та перспективи відновлення світової економіки в умовах глобальної рецесії COVID-19 // *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2020. № 12. С. 39–46.

6. World Economic Outlook. April 2020. International Monetary Fund. Washington. 2020. 49 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april> — 2020 (дата звернення: 02.05.2021).

7. Jaccard I. Asset pricing and the propagation of macroeconomic shocks // *Journal of the European Economic Association*. 2018. № 3. P. 431–486.

8. Kose M. A., Ohnsorge F., Nagle P., Sugawara N. Caught by a Cresting Debt Wave (Past debt crises can teach developing economies to cope with COVID-19 financing shocks). *Finance & Development*. 2020. Vol. 57. No. 2. P. 40–43.

9. Obstfeld M. The Current Economic Sweet Spot Is Not the «New Normal» [Електронний ресурс] / M. Obstfeld. — 2018, January 22. Режим доступу: <https://blogs.imf.org/2018/01/22/the-current-economic-sweet-spot-is-not-the-newnormal>ю (дата звернення: 02.05.2021).

10. Reed E. Economic Shocks Definition and Examples. 2020. URL: <https://finance.yahoo.com/news/economic-shocks-definition-examples-221454349.html> (дата звернення: 02.05.2021).

11. Shchepkina N., Kramchaninova M. Business process reengineering for the increase in the environmental friendliness of construction // *Environmental Management and Environmental Economics (E3S)*. Web Conf. 2019. Vol. 91. Article Number 080418.

12. Кулицький С. Проблеми розвитку економіки України, обумовлені пандемією коронавірусу COVID-19 у світі, та пошук шляхів їх розв'язання / С. Кулицький // *Україна: події, факти, коментарі*. 2020. № 9. С. 47–53.

References

1. Hrytsiuk, N. O., Sak, T. V. Vplyv pandemii Covid-19 na svitovu ekonomiku (The impact of the Covid-19 pandemic on the world economy) // *Ekonomichnyi prostir*. 2021. № (165). p. 33–38. [In Ukrainian]

2. Cook L., Pringles S., Bailey D., Cammiss S., Wilkinson C., Atkinson P. *Economic shocks research*. University of Coventry. London. 2019. 217 p.

3. Ellena, K. & E. Shein, *Emergency Powers and the COVID-19 Pandemic: Protecting Democratic Guardrails*, IFES (2020, March 30). Retrieved June 21, 2020, from <https://www.ifes.org/news/emergency-pow-ers-and-covid-19-pandemicprotecting-democratic-guardrails>. (date of application: 02.05.2021).

4. Vplyv COVID-19 ta karantynnykh obmezhen na ekonomiku Ukrainy (Impact of COVID-19 and quarantine restrictions on the economy of Ukraine). Lypen, 2020, 56 p. [In Ukrainian]

5. Kaliuzhna N. H., Kovtun T. K. Krytychni chynnyky ta perspektyvy vidnovlennia svitovoi ekonomiky v umovakh hlobalnoi retsesii COVID-19 (Critical factors and prospects for the recovery of the world economy in a global recession COVID-19) // BIZNES-INFORM. 2020. № 12. P. 39–46. [In Ukrainian]

6. World Economic Outlook. April 2020. International Monetary Fund. Washington. 2020. 49 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020> (date of application: 02.05.2021).

7. Jaccard I. Asset pricing and the propagation of macroeconomic shocks // Journal of the European Economic Association. 2018. № 3. P. 431–486.

8. Kose M. A., Ohnsorge F., Nagle P., Sugawara N. Caught by a Cresting Debt Wave (Past debt crises can teach developing economies to cope with COVID-19 financing shocks). Finance & Development. 2020. Vol. 57. No. 2. P. 40–43.

9. Obstfeld M. The Current Economic Sweet Spot Is Not the «New Normal» [Electronic resource] / M. Obstfeld. — 2018, January 22. P Available from: <https://blogs.imf.org/2018/01/22/the-current-economic-sweet-spot-is-not-the-newnormal>ю (date of application: 02.05.2021).

10. Reed E. Economic Shocks Definition and Examples. 2020. URL: <https://finance.yahoo.com/news/economic-shocks-definition-examples-221454349.html> (date of application: 02.05.2021).

11. Shchepkina N., Kramchaninova M. Business process reengineering for the increase in the environmental friendliness of construction // Environmental Management and Environmental Economics (E3S). Web Conf. 2019. Vol. 91. Article Number 080418.

12. Kulytskyi S. Problemy rozvytku ekonomiky Ukrainy, obumovleni pandemiieiu koronavirusu COVID-19 u sviti, ta poshuk shliakhiv yikh rozviazannia (Problems of economic development of Ukraine caused by the pandemic of coronavirus COVID-19 in the world, and finding ways to solve them) / S. Kulytskyi // Ukraina: podii, fakty, komentari (Ukraine: podiums, facts, comments). 2020. № 9. C. 47–53. [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.03.2021 р.